

EDUARD PETIŠKA

STARE GRŠKE BAJKE

HERAKLEJ

Najslavnejši grški junak Heraklej, sin nesmrtnega vladarja bogov Zeusa in zemljanke Alkemene, je bil že kot otrok močnejši kot odrasli možje. Vsi ljudje v Tebah so govorili o njem in slepi prerok Teiresias mu je prerokoval, da bo junak in, da bo postal nesmrten. Učili so ga najboljši učitelji v tistem času. Bil pa je zelo nestrpen in, ko ga je nekoč učitelj glasbe okaral je vanj vrgel liro in učitelj je umrl. Za kazen so ga poslali v gore kjer je s pastirji pasel ovce. Tudi med njimi ni bilo nobenega, ki bi se lahko po moči kosal z njim. Nekega dne je srečal dve ženski. Prva ženska Lahkomiselnost mu je ponujala lahko življenje, druga Preudarnost pa preudarno in Heraklej se je odločil za preudarno življenje. Ko se je vračal v Tebe je srečal Minijce, ki so pobirali davke in jih nagnal. Sovražni kralj Ergin je zahteval, da mu izročijo Herakleja toda tebenski mladeniči so se odločili, da se bodo pod njegovim vodstvom borili proti njemu. Ker so jim Miniji odnesli vso orožje so se borili s starim orožjem, ki so ga sneli z sten v templju. Heraklej je postavil sovražni vojski zaseda v soteski, premagal Minijce in jih z svojimi vojščaki zasledoval do prestolnice Minijcev. Z bogatim plenom so se vrnil domov in olimpijske bogove je razveselilo heraklejevo junaštvo in so ga obdarovali. Apolon mu je dal lok in ščit, Hefajst zlat tul in Hermes meč.

V Mikenah je vladal Heraklejev starejši sorodnik, kralj Evristej, ki mu je zavidal in je zato od njega zahteval, da mu služi. V delfskem preročišču so mu dejali, da mora Evristeju narediti deset dobrih del. Evristej pa mu je želel samo slabo in mu je dajal same nevarne naloge. Želel je kožo nemejskega leva, ki je bil zelo nevaren, vendar ga je Heraklej premagal. Ko je kralju nesel kožo se je vanjo oblekel in kralj je od strahu bežal in padel po stopnicah v klet. Evristej pa je od strahu prepovedal herakleju vstop v palačo in je ukaze pošiljal po služabniku. Za drugo nalogo je moral Heraklej ubiti Hidro, grozovitega zmaja, z sedmimi glavami, ki je pustošila po pokrajini ob mestu Lerni. Srednja glava hidre je bila nesmrtna. Ko je odsekal Hidri glavo sta na njenem mestu zrasle dve novi. zato je naslednjič mesto odsekane glave zažgal in s to zvijačo umoril Hidro. Evristej si je izmišljeval vedno hujše naloge. Heraklej je moral ujeti divjega merjasca, pripeljati košuto boginje Artemide, pregnati iz Grčije stimfalske ptice z železnimi kremplji in kljuni, kralju Avgiju je moral očistiti hlev v enem dnevu, iti k kralju Diomedu po divje konje, ki so jih hranili s človeškim mesom, prinesiti dragocen pas od Amaconk. Heraklej je vse naloge izpolnil.

Za deseto nalogo pa je poslal Herakleja po črede k velikanu Gerionu, ki je živel na Iberskem polotoku. Plul je po morju in se najprej pomeril s velikanom Antejem, ki ga je po težkem boju premagal. Sončni bog Helios mu je posodil zlato ladjo s katero je priplul v domovino boga Geriona. Najprej se je bojeval z njegovim psom, ki ga je pobil s kijem. Govedo pa ni hotelo zapustiti otoka in je mukalo, kar je slišal Gerion, napadel Herakleja vendar ga je ta ubil z lokom in puščico namočeno v Hidrin strup. Ko je pripeljal govedo k Evristeju je ta zatrjeval, da je izpolnil samo osem nalog, saj mu je Hidro pomagal ubiti pastir, za čiščenje hleva pa je dobil plačilo. Zato je zahteval, da mu Heraklej prinese zlata jabolka iz vrta Hesperid za katerega nihče ni vedel kje je. Heraklej se je odpravil iskat vrt in med iskanjem vrta je pomagal različnim ljudem. Osvobodil je Prometeja, ki ga je čuval orel in ta mu je svetoval kako bo našel zlata jabolka. Na poti je srečal pritlikavce Pigmejce. Končno je pripotoval v deželo Hesperid, kjer je živel velikan Atlas, ki je podpiral nebeški obok, da ni padel na Zemljo. Heraklej je namesto Atlasa držal nebeški obod, Atlas pa je medtem uspaval zmaja, ki je čuval zlata

jabolka , tri utrgal in jih odnesel Herakleju. Po prihodu v Tebe je Evristeju izročil zlata jabolka in iz levje kože vsul predenj pritlikavce Pigmejce. Ljudje so pa Herakleja vedno bolj cenili kot junaka.

Za zadnjo nalogo je Evristej od Herakleja zahteval , da mu pripelje triglavega psa Cerbera , ki straži vhod v podzemlje mrtvih. Heraklej je pripeljal psa v Mikene in vsi ljudje so se mu umikali saj je psu iz gobca švigala strupena pena in kamor koli je padla je iz tal zrastle strupene zel. Tudi Evristej se je prestrašil in Heraklej je zadovoljen odpeljal psa nazaj v Had.

Sedaj je bil junak svoboden in je potoval po svetu. Kamorkoli so ga poklicali na pomoč je rad pomagal s svojo zvitostjo in močjo. Ko je zmagal v lokostrelstvu in bi naj za nagrado dobil kraljevo hčer Jolo , mu je ta ni hotel izročiti za ženo. Ogorčen nad krivico je odšel obiskat svojega prijatelja kralja Admeta, ki je neizmerno žaloval za svojo ljubljeno umrlo ženo Alkesto, ki je umrla namesto svojega moža. Heraklej je hotel pomagati svojemu žalostnemu prijatelju Admetu in je odšel v Had prosit naj se Alkestina duša vrne v njeno telo. Had je vrnil Alkemenino dušo. Heraklej pa je moral obljubiti , da se nikoli ne bo več vrnil v podzemlje. Na poti od srečnega Admeta je srečal Jolinega brata, ki ga je prosil naj se vrne in poišče tata konjev, saj so okrivili Herakleja. Če hočeš dokazati nedolžnost poišči tatu. V Herakleju pa se je prebudila hudobna vzkipljivost in je v jezi zgrabil kraljevega sina okoli pasu in ga vrgel v prepad in kraljevič je umrl. S tem dejanjem je zelo razjezil svojega očeta Zeusa, ki mu je moč podaril, da z njo pomaga pomoči potrebnim , ne pa da ubija. Herakleja je kaznoval z močno vročico in njegova moč je naglo izginjala. Odšel v delfsko preročišče , ki mu je svetovalo naj gre tri leta v suženjstvo, da bo pomiril bogove. Z ladjo je odpotoval v Afriko kjer so ga prodali za sužnja kraljici Omfale. Ko je ta izvedela kdo je njen suženj mu je podarila svobodo. Po vrnitvi je še enkrat prosil za roko kraljeve hčere. Za njeno roko pa se je potegoval tudi rečni bog Ahel, ki je spreminjal svojo zunanost in se je kraljični Dejaneri gnusil , Heraklej pa ji je bil všeč. Kralj pa jima je ukazal , da se za njeno roko bojujeta. Heraklej je premagal svojega tekmeca in se poročil s prelepo Dejanero. Dobil je sina Hilosa in njuna sreča je bila popolna. Kmalu pa se je začel dolgočasiti in se je skupaj s svojo ženo odpravil na pot. Prišla sta do reke kjer so kentavri popotnike prenašali preko reke. Kentaver, ki je prenašal Dejanero se je zaljubil v njo in jo je hotel ugrabiti. Heraklej pa je vanj izstrelil puščico. Kentaver je svetoval naj Dejanero napolni skodelo njegove krvi in če jo bo hotel Heraklej zapustiti naj s to krvjo premaže njegovo obleko in on se bo vrnil k njej. Dejanera mu je verjela in zajela njegovo kri. Kmalu se je odpravil v vojno z Jolinim očetom , ga premagal in Jolo kot ujetnico poslal svoji ženi. Dejaneri so povedali , da oče Joli ni dovolil , da se poroči z Heraklejem in postala je žalostna in ljubosumna. Spomnila se je na kentavrovo kri in z njo namazala Heraklejevo obleko, ki jo je on oblekel za slovesnost. Med žrtvenim obredom je nenadoma padel po tleh in se zvijal v strašnih bolečinah. Dejanera je obupana pobegnila iz dvorane in se v svojo sobi zabodla z mečem.

Umirajoči Heraklej je na ladji priplul v domovino in njegovi prijatelji so ga na gori zakurili na grmadi. Ko je grmada gorela so švigali proti nebu ognjeni bliski, je zemljo streslo strahovito grmenje. Nad grmado se je kot svetel oblak spustila boginja Atena in odnesla Herakleja v nebeške dvore med bogove. Tako so se uresničile besede slepega preroka, da bo Heraklej po junaškem življenju postal nesmrten. Njegova zgodba pa se je skozi stoletja širila z ustnim izročilom.